

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

WAARDERINGSKADER 2017
SECTOR VOORTGEZET ONDERWIJS

Concept van 12 november 2015

INHOUD

Inleiding 3

1 Onderwijsresultaten 8

Standaard 1.1 - Resultaten 8

Standaard 1.2 - Sociale en maatschappelijke competenties 8

Standaard 1.3 - Vervolgsucces 9

2 Onderwijsproces 10

Standaard 2.1 - Aanbod 10

Standaard 2.2 - Zicht op ontwikkeling en begeleiding 11

Standaard 2.3 - Didactisch handelen 12

Standaard 2.4 - Extra ondersteuning 13

Standaard 2.5 - Onderwijstijd 13

Standaard 2.6 - Samenwerking 14

Standaard 2.7 - Praktijkvorming/stage 15

Standaard 2.8 - Toetsing en afsluiting 15

3 Schoolklimaat 17

Standaard 3.1 - Veiligheid 17

Standaard 3.2 - Ondersteunend en stimulerend schoolklimaat 18

4 kwaliteitszorg en ambitie 19

Standaard 4.1 - Doelen, evaluatie en verbetering 19

Standaard 4.2 - Structuur en cultuur 20

Standaard 4.3 - Verantwoording en dialoog 21

5 Financieel beheer 22

Standaard 5.1 - Continuïteit 22

Standaard 5.2 - Doelmatigheid 22

Standaard 5.3 - Rechtmatigheid 23

Inleiding

De Inspectie van het Onderwijs werkt aan de vernieuwing van het toezicht. Vanaf augustus 2017 willen we gaan werken met een nieuw onderzoekskader. Dat nieuwe toezicht is gebaseerd op twee pijlers: waarborgen en stimuleren. We blijven er onverminderd op toezien dat alle leerlingen en studenten onderwijs krijgen van voldoende kwaliteit. Daarmee geven we inhoud aan onze waarborgfunctie. Als het onderwijs niet voldoet, zullen we daarover helder oordelen, zo nodig door uit te spreken dat er sprake is van zeer zwak onderwijs. Op dit punt verandert er weinig in ons toezicht. Bij opleidingen en scholen waar de basiskwaliteit op orde is, stimuleren we ze om een stap verder te komen. We willen besturen en scholen stimuleren om stelselmatig te werken aan de verbetering van het onderwijs. We willen daarbij meer aansluiten bij de eigen kracht van besturen en de aangesloten scholen en opleidingen. Scholen en opleidingen die voldoende presteren gaan we inzicht geven in verdere verbeterkansen.

Waarderingskader en werkwijze

De twee pijlers van het nieuwe toezicht komen terug in het nieuwe onderzoekskader. Dat onderzoekskader kent een waarderingskader (*wat onderzoekt de inspectie?*) en een werkwijze (*hoe onderzoekt de inspectie?*). Gelet op de voorgenomen wijziging van de Wet op het Onderwijstoezicht spreken we niet meer over toezichtkader, maar over onderzoekskader. Het concept van het waarderingskader is in dit document opgenomen. De waarderingskaders van de verschillende sectoren (po, vo, so en mbo) zijn op elkaar afgestemd. Uitgangspunt is dat het waarderingskader voor de verschillende sectoren gelijk is. De waarderingskaders verschillen als dat gelet op de specifieke sectorwetgeving nodig is, of als de aard van de onderwijssector daarom vraagt.

Het waarderingskader kent een gelaagde opbouw. We onderscheiden de volgende punten.

- Kwaliteitsgebied
- Titel van de standaarden
- Standaarden
- Uitwerkingen
- Verantwoording.

Een *kwaliteitsgebied* bevat een samenhangend geheel van onderwerpen waarover de inspectie uitspraken doet. Voorbeelden van kwaliteitsgebieden zijn: de onderwijsresultaten, het onderwijsproces en de kwaliteitszorg en ambitie.

De *standaarden* vormen de kern van het waarderingskader. Elke standaard is voorzien van een korte *titel*, die kernachtig weergeeft waar de standaard over gaat. De standaard bevat de eisen en aspecten die de kwaliteit weergeven.

De *uitwerking* legt uit hoe de inspectie omgaat met de standaard. We beoordelen de aangetroffen praktijk aan de hand van de uitwerking. Zowel de wettelijke eisen als overige eisen van kwaliteit zijn in de uitwerking weergegeven. Dit onderscheid lichten we hieronder nog nader toe. Elke standaard heeft een eigen uitwerking.

De *verantwoording* bevat de verwijzing naar de wet en/of geeft een duiding van de maatschappelijke, wetenschappelijke of onderwijskundige relevantie.

Bij de verwijzing naar de wet wordt per element een verwijzing naar het wetsartikel opgenomen.

Waarderingskader: onderscheid tussen wettelijke eisen en andere aspecten van kwaliteit

Op 29 september 2015 is door de Tweede Kamer het wetsvoorstel tot een meer doeltreffende regeling van het onderwijstoezicht aangenomen. De behandeling in de Eerste Kamer moet nog plaatsvinden. Onderdeel van dat wetsvoorstel is dat het voor scholen en opleidingen duidelijker moet worden welke onderdelen van het waarderingskader wettelijk verplicht zijn, en welke niet. Daarom maakt de inspectie in de nieuwe waarderingskaders een helder onderscheid tussen twee elementen:

1. Eisen met een wettelijke grondslag: deugdelijkheidseisen

In de 'uitwerking' zijn de verschillende standaarden geoperationaliseerd, zodat de inspectie het in de praktijk kan toepassen en zodat scholen en opleidingen weten wat er verwacht wordt. De wettelijke eisen zijn bepalend voor de vraag of een school of opleiding op een bepaalde standaard als voldoende of onvoldoende beoordeeld wordt. We spreken over deugdelijkheidseisen als het gaat om eisen die een wettelijke grondslag hebben.

2. Andere aspecten van kwaliteit

De inspectie heeft ook een stimulerende taak. In het kader van die taak gaat zij met scholen/opleidingen het gesprek aan over hoe het onderwijs 'boven de ondergrens' verbeterd kan worden. In de 'uitwerkingen' van de standaarden is in cursieve tekst aangegeven welke elementen de inspectie daarbij van belang acht. Deze elementen kunnen meewegen bij de vraag of een school 'goed' is. Daarmee leveren we een bijdrage aan de verbetering van de onderwijskwaliteit, ook boven de basiskwaliteit. Daar zijn leerlingen en studenten mee gebaat. We willen bij dit alles de verbetercultuur bij besturen en [scholen/opleidingen] op een hoger niveau brengen, zodat zij zelf bijdragen aan het optimaliseren van de onderwijskwaliteit.

Overige wettelijke eisen: programmatisch handhaven

Niet alle wettelijke eisen aan scholen/opleidingen maken deel uit van de standaarden en uitwerkingen in het waarderingskader. Denk bijvoorbeeld aan de Verklaringen omtrent gedrag (VOG's) van leraren en onderwijspersoneel, de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, en de gang van zaken rondom schorsing en verwijdering van leerlingen. Op deze eisen houdt de inspectie toezicht via programmatisch handhaven. Jaarlijks vermeldt de inspectie in het Jaarwerkplan op welke eisen het komend jaar de nadruk wordt gelegd. De prioriteiten worden in dat plan opgenomen en besturen en scholen worden hierover jaarlijks geïnformeerd via de nieuwsbrief van de inspectie.

Bevindingen en oordelen over de standaarden

Het waarderingskader bestaat uit negentien standaarden, verdeeld over vijf kwaliteitsgebieden.

Elke standaard is voorzien van een uitwerking waarin onderscheid is gemaakt in de deugdelijkheidseisen en overige aspecten van kwaliteit.

We beoordelen de aangetroffen praktijk aan de hand van de uitwerking, die is opgenomen bij de standaard.

Het nieuwe toezicht richt zich op twee niveaus: het bestuur en de school/opleiding. Het kwaliteitsgebied 'financieel beheer' wordt alleen op bestuursniveau onderzocht. Het kwaliteitsgebied 'kwaliteitszorg en ambitie' op beide niveaus. De overige kwaliteitsgebieden alleen op school-/opleidingsniveau.

Oordelen voor standaarden met deugdelijkheidseisen

Voor standaarden die een wettelijke basis hebben gaan we als volgt te werk.

Goed	De school voldoet op overtuigende wijze aan alle deugdelijkheidseisen en de overige aspecten van kwaliteit.
Voldoende	De school voldoet aan de deugdelijkheidseisen.
Onvoldoende	De school voldoet niet aan de deugdelijkheidseisen.

Als de aangetroffen situatie 'goed' aan de eisen voldoet dan beschrijven we dat in ons rapport. We beschouwen dat als een bevinding, niet als een oordeel.

Alleen standaarden die een wettelijke grondslag hebben kunnen tot het oordeel 'onvoldoende' leiden.

Bevindingen voor standaarden zonder een wettelijk fundament

Voor standaarden die geen wettelijke grondslag hebben gaan we als volgt te werk. We beschrijven de aangetroffen situatie en komen tot bevindingen. De bevindingen vatten we samen in een waarderende uitspraak (kan beter / voldoende / goed).

Goed	De school laat de overige aspecten van kwaliteit op overtuigende wijze zien.
Voldoende	De school laat de overige aspecten van kwaliteit zien.
Kan beter	De school laat de overige aspecten van kwaliteit niet of beperkt zien.

Een 'kan beter' kan nooit tot een oordeel 'zeer zwak' leiden of tot handhavende maatregelen.

De beoordeling op het niveau van het kwaliteitsgebied en op het niveau van de school/opleiding is nog niet in dit document opgenomen. Daar wordt nog aan gewerkt.

Overzicht van de kwaliteitsgebieden en standaarden

1. ONDERWIJSRESULTATEN	
1.1	Resultaten
1.2	Sociale en maatschappelijke competenties
1.3	Vervolgsucces
2. ONDERWIJSPROCES	
2.1	Aanbod
2.2	Zicht op ontwikkeling en begeleiding

2.3	Didactisch handelen
2.4	Extra ondersteuning
2.5	Onderwijstijd
2.6	Samenwerking
2.7	Praktijkvorming/stage
2.8	Toetsing en afsluiting
3. SCHOOLKLIMAAT	
3.1	Veiligheid
3.2	Ondersteunend en stimulerend leerklimaat
4. KWALITEITZORG EN AMBITIE	
4.1	Doelen, evaluatie en verbetering
4.2	Structuur en cultuur
4.3	Verantwoording en dialoog
5. FINANCIËEL BEHEER	
5.1	Continuïteit
5.2	Doelmatigheid
5.3	Rechtmatigheid

1 **Onderwijsresultaten**

STANDAARD 1.1 - RESULTATEN

De school behaalt met haar leerlingen leerresultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.

Uitwerking

De leerresultaten liggen de afgelopen drie jaar op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden. Dit betekent dat de gemiddelde eindexamenresultaten en de doorstroom op of boven de normering liggen die daarvoor geldt. Bovendien behalen leerlingen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht en lopen zij gedurende hun schoolloopbaan weinig vertraging op.

De school heeft de kenmerken van haar leerlingenpopulatie in beeld en heeft op basis hiervan verwachtingen over het niveau dat de leerlingen kunnen bereiken rondom cognitieve resultaten. De doelen voor cognitieve leerresultaten die de school stelt, passen bij de kenmerken van haar leerlingen en zijn ambitieus. De school laat zien dat de doelen gerealiseerd worden.

Verantwoording

De wet geeft aan dat scholen voldoende leerresultaten behoren te behalen. Er is sprake van voldoende leerresultaten wanneer de gemiddelde examenresultaten en het doorstroomrendement, gemeten over een periode van drie schooljaren, op of boven de normering liggen zoals vastgelegd in de Regeling leerresultaten VO (art. 23a1 WVO en de Regeling leerresultaten VO).

We weten dat scholen beter presteren als zij eigen doelen formuleren. Deze doelen moeten zowel goed aansluiten bij de kenmerken van hun eigen leerlingenpopulatie en daarmee realistisch zijn, alsook ambitieus.

STANDAARD 1.2 - SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE COMPETENTIES

De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de gestelde doelen.

Uitwerking

De leerlingen verlaten de school met sociale en maatschappelijke competenties die passen bij de kenmerken van de leerlingenpopulatie. De school heeft de kenmerken van haar leerlingenpopulatie in beeld en heeft op basis hiervan reële verwachtingen over het niveau dat de leerlingen kunnen bereiken. Deze verwachtingen toetst zij aan de groei die de leerlingen gedurende de schoolperiode door maken. Daarmee kan de school aantonen dat zij op dit gebied uit haar leerlingen haalt wat erin zit.

Verantwoording

De wet geeft aan dat het onderwijs zich moet richten op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Daarnaast moet het onderwijs mede gericht zijn op het feit dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten (art. 17 WVO). Dit is gerelateerd aan de eis om het onderwijs aan te laten sluiten op de voortgang in een ononderbroken ontwikkelproces van leerlingen en aan de eis om vorderingen in

kennis en vaardigheden te volgen. Dit betekent dat de school kan laten zien dat zij de resultaten nastreeft op niet-cognitieve ontwikkelingsgebieden. Deze doelen heeft zij opgeschreven in het schoolplan.

STANDAARD 1.3 - VERVOLGSUCCES

De bestemming van de leerlingen na het verlaten van de school is bekend en voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Uitwerking

De school heeft het uitstroomniveau van haar leerlingpopulatie in kaart gebracht en heeft op basis hiervan verwachtingen over de vervolgloopbaan van de leerlingen. De school beschikt over toereikende gegevens over het vervolg van de loopbaan van leerlingen die de school verlaten hebben. Het vervolgsucces voldoet ten minste aan de verwachtingen van de school.

Verantwoording

Van scholen mag verwacht worden dat ze niet alleen de resultaten van leerlingen tijdens hun periode op de school evalueren (standaard 1.1 en 1.2), maar ook nagaan of de leerlingen hun loopbaan voortzetten in het vervolgonderwijs op de manier zoals de school dat verwacht. Daartoe is het belangrijk dat de school zich inspant om gegevens van haar uitgestroomde leerlingen te verzamelen, te analyseren en te vertalen in informatie ten behoeve van de verbetering van het onderwijs of de kwaliteitszorg van de school. Dit heeft een relatie met de bepalingen in de wet over de kwaliteitszorg en is onder andere gericht op bewaking van de ononderbroken ontwikkeling en het nemen van maatregelen ter verbetering (art. 24, vierde lid, WVO). Het gaat erom dat de informatie niet alleen op leerlingenniveau geanalyseerd wordt, maar ook op een hoger niveau (groep of school) geaggregeerd wordt en dat evaluaties zich over meerdere jaren uitstrekken.

2 Onderwijsproces

STANDAARD 2.1 - AANBOD

Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en de samenleving.

Uitwerking

De school biedt een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat. Het aanbod is dekkend voor examenprogramma's. Het aanbod bereidt de leerlingen inhoudelijk goed voor op het vervolgonderwijs. Het onderwijs gaat ervan uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. Daarom is het onderwijs gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en op kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten. Het aanbod draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

Het aanbod dat de school biedt sluit aan bij het niveau van de leerlingen en kan gedurende de schoolloopbaan verdiept en verbreed worden, zodanig dat leerlingen een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen. Dit betekent bijvoorbeeld dat voor leerlingen met een taalachterstand de school een aanvullend taalaanbod heeft. Bovendien moet de school de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen verdelen.

Het aanbod is eigentijds en stimulerend. Bovendien is het gericht op talentontwikkeling, door bijvoorbeeld het aanbieden van een extra curriculum.

Verantwoording

De wet geeft aan dat de school in de onderbouw een samenhangend onderwijsprogramma verzorgt waarin de kerndoelen worden uitgewerkt en dat voldoet aan de referentieniveaus van taal en rekenen (art. 11c, eerste lid, WVO en art. 2 en 3 van het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen). De school bereidt de leerlingen voor het vervolgonderwijs (art. 7 t/m 10 WVO). Daarnaast omvat het onderwijs ook het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en het kennis hebben en -maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten (art. 17 WVO). Verder bepaalt de wet dat het onderwijs dusdanig wordt ingericht dat er structureel en herkenbaar aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden, in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal (art. 6c WVO).

De inhouden van het onderwijsaanbod zijn afgestemd op verschillende leerbehoeften van leerlingen (art. 2, tweede lid, WVO).

Een aanvaard kwaliteitsbegrip bij de deugdelijkheidseis voor een ononderbroken voortgang in ontwikkeling van leerlingen vraagt van de school dat de inhouden worden aangeboden in een logische fasering/opbouw, opklimmend in niveaus op een wijze die past bij de leeftijd van de leerlingen. De school formuleert de doelen van het onderwijs in het schoolplan (art. 24, tweede lid, WVO).

We weten dat de kwaliteit van het leren toeneemt door methodes en materialen die aansluiten bij de actualiteit in de samenleving. Bij dit laatste kan ook gedacht worden aan het incorporeren van inzichten in het aanbod over wat de samenleving in de nabije toekomst zal vragen aan kennis, vaardigheden en houdingen.

STANDAARD 2.2 - ZICHT OP ONTWIKKELING EN BEGELEIDING

De school volgt en begeleidt de leerlingen zodanig dat zij een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen.

Uitwerking

De school verzamelt vanaf binnenkomst systematisch informatie over de kennis en vaardigheden van haar leerlingen. Deze signalering en analyses maken het mogelijk om het onderwijs af te stemmen op de onderwijsbehoeften van zowel groepen als individuele leerlingen. Wanneer leerlingen niet genoeg lijken te profiteren van het onderwijs gaat de school na waar de ontwikkeling stagneert en wat mogelijke verklaringen hiervoor zijn. Bovendien gaat zij na wat bijvoorbeeld nodig is om eventuele achterstanden bij leerlingen te verhelpen.

De school gebruikt de informatie over haar leerlingen om het onderwijsaanbod aan te passen aan de specifieke onderwijsbehoeften van zowel groepen leerlingen als individuele leerlingen. De leerlingen krijgen daarmee de begeleiding die zij nodig hebben om beter het onderwijsprogramma te kunnen doorlopen. (Dat kan bijvoorbeeld door speciale hulpprogramma's of individuele begeleiding, waarbij leerlingen buiten de les aanvullende begeleiding krijgen). Voor leerlingen die achterstanden hebben is het onderwijs zo ingericht dat op structurele en herkenbare wijze aandacht wordt besteed aan het bestrijden van die achterstanden.

De school volgt systematisch de vordering van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen. Dit gebeurt in ieder geval voor de doorstroomrelevante vakken en/of referentieniveaus. De school gebruikt deze toetsen in een cyclisch proces van doelen stellen, passend onderwijs bieden aan zowel leerlingen met achterstanden als leerlingen die specifieke talenten hebben, en het evalueren en bijstellen van doelen.

Verantwoording

De wet vraagt dat de vorderingen van de leerlingen op een deugdelijke manier worden gevolgd (art. 2, tweede lid, WVO – na inwerkingtreding van het wetsvoorstel tot een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht). Dit waarborgt dat de school daadwerkelijk de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen voor ogen kan hebben in het onderwijs en ook dat het onderwijs aansluit bij de verschillende leerbehoeften van leerlingen, bijvoorbeeld als uit de vorderingen blijkt dat de ontwikkeling stagneert. Bij deze laatste groep leerlingen zoekt de school naar mogelijke verklaringen voor de stagnatie, zodat het onderwijs daarop kan worden aangepast (art. 2, tweede lid, WVO – na inwerkingtreding van het wetsvoorstel tot een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht; art. 6c WVO).

Verder stelt de wet (art. 6c WVO) dat bij de leerlingen waar achterstanden zijn geconstateerd de school zichtbaar en gestructureerd werkt aan de bestrijding van die achterstanden. Dit veronderstelt dat de school weet wie achterstanden heeft en wat de achterstand inhoudt, en dat er aanvullende activiteiten zijn waarmee de achterstanden bestreden worden. De toelichting op art. 6c van de WVO zegt hier het volgende over: "Het onderwijs wordt zodanig ingericht dat daarbij op structurele en herkenbare wijze aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal." Met 'op structurele wijze' willen we aangeven dat de aandacht voor het bestrijden van achterstanden nadrukkelijk ingebed moet zijn in en vervlochten met het onderwijs. 'Op herkenbare wijze' betekent dat die specifieke aandacht ook duidelijk moet blijken in de onderwijspraktijk, dus een 'gezicht' moet hebben. Onderwijsachterstanden beperken zich niet tot taalachterstanden. Ook in andere vakken kunnen kinderen achterstanden hebben of oplopen. Ook daarvoor dient aandacht te zijn.

We weten dat scholen het onderwijs beter kunnen laten aansluiten bij de onderwijsbehoeften van leerlingen als zij gebruikmaken van genormeerde toetsen. Deze toetsen geven goede diagnostische informatie. Bovendien kan met behulp van deze instrumenten worden gekeken hoe leerlingen presteren ten opzichte van leerlingen op andere scholen én kan de school leerwinst van leerlingen en groepen leerlingen in kaart brengen. Allemaal informatie die cruciaal is om te bepalen welke begeleiding en ondersteuning leerlingen nodig hebben.

STANDAARD 2.3 - DIDACTISCH HANDELEN

Het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkelen.

Uitwerking

De leraren plannen en structureren hun handelen met behulp van informatie die zij over leerlingen hebben. Zij zorgen ervoor dat het niveau van hun lessen past bij het beoogde eindniveau van leerlingen. De aangeboden leerstof is logisch opgebouwd binnen een reeks van lessen alsook binnen één les. Door middel van geschikte opdrachten en heldere uitleg structureert de leraar het onderwijsaanbod zodanig dat de leerling zich het totale leerstofaanbod eigen kan maken.

Het pedagogisch leerklimaat maakt het leren mogelijk: leerlingen zijn actief en betrokken.

De leraren stemmen de instructies, opdrachten en onderwijstijd af op de behoeften van groepen en/of individuele leerlingen.

De leraren hebben hoge verwachtingen van hun leerlingen en concretiseren dat door doelen voor hun leerlingen te stellen. De leraren stimuleren een brede ontwikkeling bij hun leerlingen. De leraren gaan actief na of leerlingen de leerstof en de opdrachten begrijpen en of zij daarmee hun doelen gehaald hebben. Zij geven de leerlingen feedback op hun leerproces en bespreken met hen wat nodig is om hun doelstelling te halen.

Verantwoording

De school heeft haar beleid over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolplan geformuleerd (art. 24, tweede en derde lid, WVO). Dit beleid is zichtbaar in het dagelijks handelen van de leraren.

De wet geeft aan dat leerlingen het aanbod zo aangeboden moeten krijgen dat dit afgestemd is op hun ontwikkelproces (art. 2, tweede lid, WVO – na inwerkingtreding van het wetsvoorstel tot een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht). Voor deze 'ononderbroken ontwikkeling' is het nodig dat het onderwijs aansluit bij het ontwikkelingsniveau van de leerling.

Uit art. 2, tweede lid, WVO vloeit voort dat voor een ononderbroken ontwikkeling de volgende voorwaarden gelden:

- Er is sprake van een pedagogisch leerklimaat dat leren mogelijk maakt.
- De uitleg is helder.
- De les verloopt gestructureerd.
- Het niveau sluit aan bij de leerling én past bij het te halen eindniveau.

De kwaliteit van de school bij het didactisch handelen wordt onder meer bepaald door het didactische vermogen aan te sluiten bij leerlingen: leraren moeten zowel leerlingen met een achterstand als leerlingen met behoeften aan extra uitdaging tot een effectief leerproces weten te brengen. We weten dat de volgende didactische

kenmerken bijdragen aan een effectief leerproces: interactie die aanzet tot reflectie, feedback op proces en resultaat, en stimuleren tot intrinsiek leren. In een school liggen aan de kwaliteit doorgaans ook een door alle leraren gedragen en transparant samenhangend pedagogisch en didactisch concept ten grondslag.

STANDAARD 2.4 - EXTRA ONDERSTEUNING

Leerlingen die dat nodig hebben ontvangen extra ondersteuning.

Uitwerking

Voor leerlingen die structureel een onderwijsaanbod krijgen op een ander niveau stelt de school een passend onderwijsaanbod (leerstof en aanpak) samen, gebaseerd op de mogelijkheden van de desbetreffende leerling. De school evalueert periodiek of het aanbod het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij.

Voor de leerlingen die extra bekostigd worden vanuit het samenwerkingsverband, legt de school de doelen en begeleiding in een ontwikkelingsperspectief vast. De school heeft voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften interventies (zowel in aanbod als gedrag) gepland. Deze interventies zijn gericht op het (ontwikkelings)perspectief van de leerling en daarmee op een ononderbroken ontwikkeling.

De school evalueert regelmatig (met ouders) of de extra ondersteuning het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij.

Hierbij is het van belang dat (in overleg met de leerling) concrete doelen worden bepaald.

Verantwoording

De wet vraagt dat ook leerlingen die om wat voor reden dan ook niet het beoogde eindniveau behalen door specifieke belemmerende factoren, een verantwoord ontwikkelingsperspectief hebben, dat de school het onderwijs aan de leerling daarop afstemt, de uitkomsten daarvan periodiek evalueert (met de ouders) en bij afwijking het ontwikkelingsperspectief bijstelt (art. 17b, eerste lid en 26 WVO en art. 15c Inrichtingsbesluit WVO).

Voor leerlingen voor wie de school extra middelen krijgt vanuit het samenwerkingsverband geldt de wettelijke verplichting om deze begeleiding in een ontwikkelperspectief vast te leggen (art. 26 WVO).

We weten dat leerlingen effectiever leren als zij zelf betrokken zijn bij doel en opzet van hun leertraject.

STANDAARD 2.5 - ONDERWIJSTIJD

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.

Uitwerking

De school realiseert minimaal de wettelijk verplichte onderwijstijd. Dit betekent dat zij voldoende tijd heeft geprogrammeerd. De school verdeelt de tijd zodanig over de vakken dat leerlingen in staat zijn het verplichte onderwijsprogramma tot zich te nemen. Bovendien weet de leraar de geplande onderwijstijd effectief te benutten door een efficiënte lesuitvoering. De school heeft een beleid om lesuitval en verzuim van leerlingen tegen te gaan.

De school heeft regels opgesteld over het gebruik van de onderwijstijd. De school ziet toe op de naleving van deze schoolregels door leraren en leerlingen aan te spreken op die regels. Tijdens de lessen lekt niet meer dan 10 procent weg.

Verantwoording

Leerlingen moeten voldoende tijd krijgen om de leerstof te verwerven. De wet geeft aan dat vwo minimaal 5.700 klokuren bevat, havo bevat minimaal 4.700 klokuren, mavo omvat minimaal 3.700 klokuren (artikel 6g, eerste lid, WVO) en voor het praktijkonderwijs geldt dat er 1.000 klokuren per jaar onderwijs moet worden gegeven (artikel 10f, lid 3a, WVO). Deze uren moeten worden ingevuld met activiteiten die worden verzorgd in het onderwijsprogramma (artikel 6g, tweede lid, WVO).

Onderwijstijd doet ertoe. Voldoende onderwijstijd is een noodzakelijke, hoewel niet voldoende voorwaarde voor kwalitatief goed onderwijs. De uren moeten immers ook kwalitatief goed ingevuld worden (bron: MvT bij wetsvoorstel ter modernisering en vereenvoudiging van de normen voor onderwijstijd in het voortgezet onderwijs). Het eerste criterium voor onderwijstijd is dat het moet gaan om (onderwijs)activiteiten die verzorgd worden onder verantwoordelijkheid van diegenen die op grond van art. 33 van de WVO onderwijs mogen verzorgen. Het tweede criterium is dat de onderwijstijd onder verantwoordelijkheid van de school bewust gepland en verzorgd moet worden. De school is verantwoordelijk voor de vormgeving, uitvoering en evaluatie van het onderwijsprogramma en daarmee van het leerproces, de socialisering en de (maatschappelijke en persoonlijke) vorming van leerlingen. Ten derde moet op schoolniveau afgesproken worden welke soorten onderwijsactiviteiten meetellen als onderwijstijd: primair door de professionals, en met instemming van de medezeggenschapsraad. Het gaat bij deze instemming met nadruk slechts om het *soort* onderwijsactiviteiten dat meetelt als onderwijstijd (bron: MvT bij wetsvoorstel ter modernisering en vereenvoudiging van de normen voor onderwijstijd in het voortgezet onderwijs).

Vanuit de wet is een school verplicht om beleid te hebben ten aanzien van lesuitval en ten aanzien van verzuim door leerlingen (art. 24, eerste lid, onder c en h, WVO).

STANDAARD 2.6 - SAMENWERKING

De school werkt samen met partners om het onderwijs voor haar leerlingen vorm te geven.

Uitwerking

De school werkt samen met andere scholen voor voortgezet onderwijs in een samenwerkingsverband passend onderwijs. Voor kinderen met een ondersteuningsbehoefte treedt de school in overleg met instanties als dat nodig is. De school voert overleg met andere scholen in de gemeente en met de gemeente zelf over het bestrijden van onderwijsachterstanden bij leerlingen, het bevorderen van integratie en het voorkomen van segregatie en over inschrijvings- en toelatingsprocedures. De school levert gegevens over voortijdig schoolverlaters aan de gemeente.

De school ziet ouders als partner in het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen en stemt haar ouderbeleid daarop af. Aan het eind van de schoolperiode en bij tussentijds vertrek van kinderen informeert ze de ouders en het vervolgonderwijs over de ontwikkeling van de leerlingen.

Verantwoording

Voor leerlingen met extra ondersteuning werkt de school samen met het samenwerkingsverband en partners in de zorg (art. 17a en 17b WVO).

De wet gaat ervan uit dat scholen jaarlijks overleg voeren met elkaar en met de gemeente over het voorkomen van segregatie, het bevorderen van integratie en het bestrijden van achterstanden (art. 118a WVO).

De wet schrijft voor dat scholen voortijdig schoolverlaters melden bij de gemeente (art. 28a jo. 118h WVO).

We weten dat samenwerking en informatie-uitwisseling met voorgaande en vervolgscholen, ouders en andere ketenpartners leidt tot afstemming op individuele leerbehoeften van leerlingen. Dit geldt in hoge mate voor leerlingen in achterstandssituaties of met een bijzondere ondersteuningsbehoefte. Dit staat ook in relatie met de wettelijke eis om het onderwijs af te stemmen op de ontwikkeling en leerbehoefte van leerlingen (art. 2, tweede lid, WVO – na inwerkingtreding van het wetsvoorstel tot een doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht).

STANDAARD 2.7 - PRAKTIJKVORMING/STAGE

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van de praktijkvorming/stage is doeltreffend.

Uitwerking

De leerling en de ontvangende organisatie ontvangen tijdig informatie over de inrichting van de praktijkvorming en de eisen die daaraan worden gesteld. De school begeleidt de leerling bij de voorbereiding en bij de keuze van een passende organisatie. De organisatie begeleidt de leerling op de afgesproken wijze. Periodiek vindt er overleg plaats tussen organisatie, school en leerling. De school volgt de voortgang van de leerling en stuurt zo nodig bij.

Verantwoording

In het derde en vierde leerjaar van de basisberoepsgerichte, kaderberoepsgerichte of gemengde leerweg van het vmbo én voor praktijkonderwijsleerlingen kunnen de lessen worden besteed aan stage. De wet stelt (art. 31 en verder) dat het doel, de inhoud, de omvang, de opbouw en de organisatie van de stage worden beschreven in een stageplan.

Het bevoegd gezag sluit met de leerling en de stagegever tezamen een schriftelijke stage-overeenkomst waaruit blijkt dat de leerling leeractiviteiten ontplooit in het kader van het stageplan. In die overeenkomst staat onder andere hoe de begeleiding plaatsvindt en door wie en wat de leeractiviteiten zijn. Daarnaast bevat de overeenkomst een regeling die de inspectie in staat stelt toezicht te houden op de leeractiviteiten die door de leerling bij de stagegever worden ontplooid.

De stage-overeenkomst bepaalt voorts wie de verzekering zal sluiten tegen het financiële risico van ongevallen en tegen wettelijke aansprakelijkheid van de leerling voor de tijd dat deze zich bevindt bij de stagegever, en ten laste van wie de te betalen premie zal komen, indien een zodanige verzekeringsovereenkomst zal worden gesloten.

In geval van minderjarigheid van de leerling wordt de stage-overeenkomst door diens ouders, voogden of verzorgers ondertekend.

STANDAARD 2.8 - TOETSING EN AFSLUITING

De toetsing en afsluiting verlopen zorgvuldig.

Uitwerking

De school heeft een PTA en examenreglement dat voldoet aan de eisen van de wetgeving. De examinering verloopt volgens PTA en examenreglement.

De school borgt de kwaliteit van haar examens en toetsing. Zij heeft criteria vastgelegd waaraan toetsen en examens moeten voldoen (toetstechnische-, uitvoerings-, afname- en beoordelingseisen). Deze criteria worden ook gebruikt voor de toetsing in andere leerjaren dan het examenjaar. De school evalueert regelmatig met alle leraren of toetsen en examens aan de criteria voldoen en neemt – indien nodig – maatregelen om de kwaliteit te verhogen.

Verantwoording

De wetgeving schrijft voor dat een school een examenreglement en een PTA opstelt. Deze beide documenten moeten worden verstrekt aan de inspectie en de examenkandidaten (art. 31 van het Eindexamenbesluit VO). In de wetgeving is ook bepaald wat er minimaal in beide documenten moet zijn opgenomen (art. 31 Eindexamenbesluit VO).

We weten dat scholen die schoolbreed goede afspraken hebben over de kwaliteit van hun toetsen, beter in staat zijn om hun onderwijsproces af te stemmen op hun leerlingen en tegelijkertijd het goede niveau te behouden. Het maakt dat zij goed kunnen determineren en op basis van betrouwbare informatie leerlingen kansen kunnen bieden.

3 **Schoolklimaat**

STANDAARD 3.1 - VEILIGHEID

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.

Uitwerking

Schoolleiding en leraren dragen zorg voor de veiligheid van de school en haar omgeving voor alle leerlingen. Zij voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op. Dit is zichtbaar doordat leerlingen, leraren, schoolleiding en overig personeel respectvol en betrokken met elkaar omgaan. Er is geen sprake van stelselmatige strijdigheid met basiswaarden in de uitingen van leerlingen en leraren.

De leraren leren leerlingen sociale vaardigheden aan en tonen voorbeeldgedrag. De school heeft daarvoor een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen, registreren, afhandelen en evalueren van incidenten. Het beleid voorziet ook in een regelmatige meting van de veiligheidsbeleving van de leerlingen. De school heeft een functionaris die aanspreekpunt is als het gaat om pesten.

Verantwoording

De wet bepaalt dat de school ten minste een veiligheidsbeleid (sociale, psychische en fysieke veiligheid) voert dat bestaat uit een samenhangende set van maatregelen gericht op preventie en op het afhandelen van incidenten, ingebed in het pedagogische beleid van de school en stevig verankerd in de dagelijkse praktijk (art. 3b WVO). In de memorie van toelichting bij de wetwijziging over sociale veiligheid op school, waarbij artikel 3b aan de WVO is toegevoegd' wordt onder 'sociale veiligheid' minimaal verstaan: een school is veilig als de psychische, sociale en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van andere mensen wordt aangetast.

De wet geeft aan dat de school de veiligheid van leerlingen monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft (art. 3b, eerste lid, onder b, WVO). Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Op basis van monitoring die een representatief en actueel beeld geeft van de sociale veiligheid van de leerlingen, krijgen scholen inzicht in de daadwerkelijke sociale veiligheid op de school. Op basis van dit veiligheidsbeeld kan de school haar beleid gericht inzetten om pesten tegen te gaan en de sociale veiligheid te bevorderen.

Voor ouders en leerlingen is het van belang dat ze een laagdrempelig aanspreekpunt hebben binnen de school, wanneer er sprake is van een situatie waarin gepest wordt. Daarom schrijft artikel 3b, eerste lid, onderdeel c, van de WVO voor dat iedere school de navolgende taken op school belegt bij een persoon:

- coördinatie van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten op school;
- fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

STANDAARD 3.2 - ONDERSTEUNEND EN STIMULEREND SCHOOLKLIMAAT

De school kent een ondersteunend en stimulerend klimaat.

Uitwerking

Er zijn duidelijke regels en een voorspelbaar en betrouwbaar positief klimaat in school waarin afspraken nagekomen worden. Schoolleiding en leraren kennen een focus op persoonlijke ontwikkeling en leren, waarbij alle leerlingen gezien worden en zich betrokken voelen bij de schoolgemeenschap. De binnen- en buitenruimten van de school dragen bij aan een positieve leeromgeving. Voor alle leerlingen is een leraar beschikbaar die hun ontwikkeling volgt en aanspreekpunt is bij hulpvragen ('mentor').

De schoolleiding en de leraren creëren een stimulerend en ambitieus pedagogisch en didactisch klimaat. Er heerst een sfeer binnen de school waarin leerlingen worden uitgedaagd om hun talenten te ontplooien. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen.

Het klimaat is gericht op het leveren van prestaties. Leerlingen waarderen elkaar om goede prestaties. Resultaten van leerlingen die iets extra's doen worden zichtbaar gemaakt.

Verantwoording

De school heeft beleid geformuleerd over het schoolklimaat in het schoolplan (art. 24, tweede lid, WVO). Dit beleid is een gezamenlijk gedragen beleid en herkenbaar in de gehele school.

We weten dat leerlingen beter leren als er op school een klimaat heerst dat ondersteunend is. Leerlingen moeten weten waar zij aan toe zijn, zij moeten durven aangeven wanneer zij problemen ervaren en zij moeten weten dat zij dan gesteund zullen worden.

We weten ook dat scholen waar geen 'zesjescultuur' heerst leerlingen aanzet meer uit zichzelf te halen. Er heerst een sfeer binnen de school waarin leerlingen worden gewaardeerd om hun mogelijkheden en uitgedaagd hun talenten te ontplooien. Leraren herkennen tijdig talent en zijn bereid en in staat om flexibele onderwijsprogramma's en individuele trajecten uit te voeren voor deze leerlingen. Een belangrijke voorwaarde daarbij is ook dat de leeromgeving het leren ondersteunt, bijvoorbeeld door leerlingwerkplekken of lokalen die het (zelf) leren kunnen bevorderen.

4 Kwaliteitszorg en ambitie

STANDAARD 4.1 - DOELEN, EVALUATIE EN VERBETERING

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen hebben vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd, evalueren regelmatig en systematisch de realisatie van die doelen en verbeteren op basis daarvan het onderwijs.

Uitwerking bestuur

Het bestuur heeft vanuit zijn visie op onderwijs toetsbare doelen afgeleid, heeft zicht op de resultaten, het onderwijsproces en de veiligheid en voert waar nodig verbeteringen door.

De doelen gelden voor de korte en middellange termijn. Het bestuur onderzoekt periodiek de risico's voor het realiseren van die doelen en betreft onafhankelijke deskundigen bij de beoordeling ervan. Het bestuur analyseert de relatie van de resultaten met de financiële voorzieningen en wettelijke vereisten. De evaluaties leiden tot toegankelijke managementinformatie. Het bestuur kan aantonen dat verbeteringen binnen redelijke termijn tot de gewenste resultaten leiden.

Uitwerking school

De school heeft in haar schoolplan de eigen opdrachten voor het onderwijs omschreven. Ook heeft zij aangegeven hoe zij de kwaliteit bewaakt. Dit omvat de voortgang van de ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de ontwikkeling van leerlingen. Dit veronderstelt dat de school regelmatig evalueert wat de resultaten zijn van haar leerlingen én wat de kwaliteit is van het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren zoals de school dat heeft omschreven in het schoolplan. Op basis van de evaluaties neemt de school maatregelen ter verbetering van de kwaliteit.

Het kwaliteitsbeleid heeft in elk geval betrekking op de resultaten, het onderwijsproces, het schoolklimaat en pedagogisch-didactisch klimaat, het veiligheidsbeleid, het personeelsbeleid en het stelsel van kwaliteitszorg.

De school heeft ambitieuze doelen voor zichzelf geformuleerd die passen bij haar maatschappelijke opdracht. Via een cyclisch werkend systeem van kwaliteitszorg evalueert zij alle doelstellingen uit haar schoolplan. Het omvat in ieder geval objectieve evaluaties over het schoolklimaat, het aanbod, het didactisch handelen en de afstemming. Hierbij betreft zij ook de tevredenheid van haar stakeholders. Op basis van deze evaluatie neemt zij planmatig en doelgericht maatregelen ter verbetering.

Verantwoording

Het schoolplan en de zorgplicht voor de kwaliteit van het onderwijs staan centraal om het verbeteren van en de verantwoording over de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Het bevoegd gezag dient zorg te dragen voor de kwaliteit van het onderwijs op een school. Onder 'zorg dragen voor' wordt in elk geval verstaan: het naleven van de wettelijke bepalingen en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg (artikel 23a WVO).

De wet vraagt dat de school door haar stelsel van kwaliteitszorg zorg draagt voor de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen en de afstemming van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen (artikel 24, vierde lid, van de WVO). Ook moet zij vaststellen waar maatregelen ter verbetering nodig zijn. De uitwerking

van deze deugdelijkheidseisen dient het bevoegd gezag te beschrijven in het onderwijskundig deel van het schoolplan. Het functioneren van de kwaliteitscyclus staat centraal.

We weten dat de kwaliteitszorg effectiever bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs als de evaluaties cyclisch plaatsvinden én als ze voldoen aan hoge eisen van betrouwbaarheid en validiteit. Gebaseerd op dergelijke evaluaties is het aannemelijk dat een school goede keuzes kan maken wat betreft de verbeterpunten.

STANDAARD 4.2 - STRUCTUUR EN CULTUUR

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen hebben een heldere organisatie- en beslissingsstructuur, kennen een professionele kwaliteitscultuur en functioneren transparant en integer.

Uitwerking bestuur

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen handelen vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen het intern toezicht, bestuur, management en personeel van de organisatie. Het bestuur werkt volgens een code Goed Bestuur.

Men werkt resultaatgericht, is aanspreekbaar op gemaakte afspraken en stimuleert eenzelfde houding bij anderen. De visie en ambities worden op alle niveaus in de organisatie breed gedragen en er wordt naar gehandeld. Het bestuur functioneert vanuit een transparante en integere cultuur waarin sprake is van zorgvuldig handelen. Men werkt gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van de professionaliteit, rekening houdend met gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen en behaalde resultaten bij de leerlingen.

Uitwerking school

Er is sprake van een effectieve sturing binnen de school waarbij iedereen weet waarvoor hij verantwoordelijk is. De schoolleiding en de leraren werken gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van hun professionaliteit. De bekwaamheid van het personeel wordt onderhouden, rekening houdend met gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen en behaalde resultaten bij de leerlingen.

Het beleid van de school om haar visie op de onderwijskwaliteit en ambities te realiseren is breed gedragen. Er is een grote bereidheid om gezamenlijk het onderwijs te verbeteren. De schoolleiding vertoont onderwijskundig leiderschap en kwaliteitsbewustzijn. Leraren en andere betrokkenen bij de opleiding werken resultaatgericht, zijn aanspreekbaar op gemaakte afspraken en zijn zich bewust van de effecten van hun handelen op de onderwijskwaliteit en op de ontwikkeling van de leerlingen.

De school werkt vanuit een transparante en integere cultuur waarin sprake is van zichtbaar zorgvuldig handelen. Externe belanghebbenden ervaren dit ook zo. Er wordt gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling.

Verantwoording

Het vaststellen van een managementstatuut waaruit de verantwoordelijkheidsverdeling in de aansturing van de school blijkt, is verplicht volgens art. 32c WVO.

De wettelijke eisen zoals bepaald (ononderbroken ontwikkeling, afstemming op voortgang in ontwikkeling van leerlingen en verbetermaatregelen uitvoeren) kunnen alleen gerealiseerd worden door personeel dat professioneel is en blijft. In het schoolplan moet een beschrijving van het personeelsbeleid worden opgenomen. Dit

waarborgt de professionaliteit (art. 24, derde lid, WVO). In dat kader is ook het bijhouden van de bekwaamheidsdossiers (art. 37a WVO) van belang.

De uitvoering van de wettelijke eisen rondom kwaliteitszorg vraagt van de school een gezamenlijke inspanning vanuit een verbetercultuur en professionaliteit. Dit veronderstelt onderwijskundig leiderschap, effectieve taakverdeling, resultaatgerichtheid en aanspreekbaarheid van het personeel van de school. Integriteit, zorgvuldigheid en bewustzijn van effecten van het handelen zijn algemeen aanvaarde kwaliteitsbeginselen die behoren bij het professioneel handelen in het onderwijs.

STANDAARD 4.3 - VERANTWOORDING EN DIALOOG

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen leggen intern en extern toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over doelen en resultaten en voeren daarover actief een dialoog.

Uitwerking bestuur

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen leggen volgens de wettelijke voorschriften en afgesproken richtlijnen verantwoording af aan de intern toezichthouder, de overheid en de belanghebbenden. Het bestuur informeert zijn omgeving en verantwoordt zich onder andere in het jaarverslag over de resultaten op een voor alle betrokkenen toegankelijke wijze. Het bestuur overlegt periodiek met de medezeggenschapsorganen en legt besluiten voor conform geldende wet- en regelgeving.

Het bestuur en zijn scholen/opleidingen betrekken interne en externe belanghebbenden bij de ontwikkeling van hun doelen en beleid.

Uitwerking school

De school rapporteert regelmatig (in ieder geval in de schoolgids en het jaarverslag) over haar doelen en onderwijsprestaties en onderwijskundige ontwikkelingen. Zij rapporteert over de bevindingen voortkomend uit het stelsel van kwaliteitszorg en over de getroffen verbetermaatregelen.

De school betreft interne en externe belanghebbenden bij de ontwikkeling van haar beleid, en bespreekt regelmatig haar ambities en de resultaten die ze behaalt. De school stimuleert deze partijen betrokkenheid en inzet te tonen bij het realiseren van haar ambities en doelen. Daarnaast staat de school open voor wensen en voorstellen van interne en externe belanghebbenden en neemt zij deze aantoonbaar serieus.

Verantwoording

De wet gaat ervan uit dat het bestuur verantwoording aflegt in het jaarverslag (onder meer ten behoeve van het interne toezicht) (art. 103 WVO). De wet gaat er ook van uit dat de school in de schoolgids duidelijk aangeeft wat de doelen van het onderwijs zijn en welke resultaten met het onderwijsleerproces worden bereikt (art. 24a WVO). In de schoolgids dienen ook de gedane bevindingen te worden opgenomen ten aanzien van het stelsel van kwaliteitszorg, evenals de maatregelen die naar aanleiding daarvan zijn getroffen (art. 24a, eerste lid, onder I, WVO). Daarnaast verantwoordt het bestuur aan de medezeggenschapsraad de beslissingen en het beleid dat zij voorstaat (art. 8, 10 t/m 12 en 14 WMS). De samenleving heeft belang bij het onderwijs. Om de resultaten van een school te kunnen duiden is het nodig dat de school laat zien welke doelen zij stelt.

5 Financieel beheer

STANDAARD 5.1 - CONTINUÏTEIT

Het bestuur is financieel gezond en kan op korte en langere termijn voldoen aan zijn financiële verplichtingen.

Uitwerking

Voor continuïteit is het van belang dat het bestuur inzicht heeft in de financiële uitgangspositie en de ontwikkelingen in de komende drie jaar. In de continuïteitsparagraaf van het jaarverslag geeft het bestuur inzicht in deze ontwikkelingen en de daaraan verbonden financiële gevolgen. Het bestuur bespreekt het voorgaande regelmatig met de interne toezichthouder en medezeggenschap, treft zo nodig corrigerende maatregelen en verantwoordt zich over het geheel in de jaarverslaggeving.

Er is sprake van duurzaam voortbestaan van het bestuur en er wordt voldaan aan de financiële randvoorwaarden die dit mogelijk maken. Om het voortbestaan te verzekeren, is het van belang dat het bestuur een dusdanige financiële positie heeft, dat alle financiële verplichtingen op de korte en langere termijn nagekomen kunnen worden. Dit kan blijken uit de liquiditeit en solvabiliteit, de ontwikkeling van het exploitatieresultaat en de hoogte van de salarislasten.

Verantwoording

De verplichting voor het bevoegd gezag om een continuïteitsparagraaf aan het jaarverslag toe te voegen vloeit voort uit art. 4, vierde lid, van de RJO.

De sectorwetgeving verplicht de interne toezichthouder het jaarverslag inclusief continuïteitsparagraaf goed te keuren. Over deze taak (het goedkeuren) moet de interne toezichthouder verantwoording afleggen in het jaarverslag (art. 24e1, eerste lid, onder a en onder e, WVO).

Een 'regelmatige bespreking' is een beleidsmatige invulling van de verplichting de interne toezichthouder te voorzien van taken en bevoegdheden, zodanig dat hij een deugdelijk toezicht kan uitoefenen (art. 24e1, tweede lid, WVO).

Op grond van art. 8, tweede lid, onder b, van de Wet medezeggenschap op scholen ontvangt de MR jaarlijks het jaarverslag (inclusief continuïteitsparagraaf). Over tussentijdse ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling bedreigen dient de MR eveneens geïnformeerd te worden. De MR kan verder zelf initiatief nemen om met het bestuur in gesprek te gaan over ontwikkelingen die de continuïteit van de school/instelling raken.

STANDAARD 5.2 - DOELMATIGHEID

Het bestuur maakt efficiënt en effectief gebruik van de onderwijsbekostiging.

Uitwerking

Het bestuur besteedt de overheidsbekostiging op de beste manier aan het onderwijs en niet aan andere zaken. Een bestuur mag geld opzijzetten voor onvoorziene omstandigheden, zolang dat bedrag in een redelijke verhouding staat tot wat nodig is voor een normale bedrijfsvoering. Het bestuur houdt er geen ruimere financiële buffer op na dan het kan verantwoorden.

Verantwoording

De wet stelt een verplichting aan de doelmatigheid van de besteding. Hierover moet in het jaarverslag verantwoording worden afgelegd.

De minister is bevoegd de bekostiging te corrigeren in het geval hij van oordeel is dat er sprake is van een ondoelmatige besteding (art. 21 Bekostigingsbesluit WVO). Uit deze bevoegdheid vloeit de verplichting voor het bevoegd gezag voort om de bekostiging op doelmatige wijze te besteden, zowel in de zin dat onnodige uitgaven worden voorkomen als in de zin dat er niet onnodig geld wordt opgepot.

STANDAARD 5.3 - RECHTMATIGHEID

Het bestuur verwerft en besteedt de onderwijsbekostiging conform wet- en regelgeving.

Uitwerking

Het bestuur beschikt over de vereiste deskundigheid en handelt integer en transparant. Het legt verantwoording af over de verwerving en besteding, hetgeen vooral beoordeeld wordt door een accountant die wordt aangesteld door de raad van toezicht. Deze accountant opereert volgens de beroepsmaatstaven van de NBA en speciaal volgens het onderwijscontroleprotocol dat door de inspectie is opgesteld.

Verantwoording

In de sectorwetten zijn diverse bepalingen opgenomen waaraan het bestuur zich moet houden bij de verwerving en besteding van de bekostiging. Ingevolge art. 24d WVO zorgt het bestuur voor een goed bestuurde school. Dat impliceert dat het bestuur deskundig moet zijn.

De minister is bevoegd een aanwijzing op te leggen indien een bestuurder zich schuldig maakt aan wanbeheer (art. 103g WVO).

De jaarverslaggeving dient transparant te zijn (moet een waarheidsgetrouw beeld geven). Titel 9 van Boek 2 BW en art. 3, onder a, van de RJO jo. de Richtlijn Jaarverslag Onderwijs alsmede het onderwijscontroleprotocol stellen tal van regels om deze transparantie in de verantwoording te verkrijgen. Een accountantsverklaring is verplicht op grond van art. 2 RJO jo. art. 2:393 BW.